

det min Stemme, og det ikke blot i underordnede Punkter, men saaa vigtige, at jeg, dersom de blive staaende, vilde være nødsaget til at nægte Loven min Stemme, hvor beklageligt det end skulde forekomme mig, om Handelsstandens Duffe om Oprættelsen af en særegen S. og Handelsret skulde lade vente paa Opfyldelse, hvor beklageligt det end maatte være, at en i det Hele saa vel organiseret S. og Handelsret ikke ret snart skulde træde til i Kjøbenhavn, for igjennem sin Virksomhed, Mundtlighed og Offentligheds Gjennemførelse under Retsforhandlingerne at give et Vidnesbyrd om, at Danmark ikke staaer tilbage for andre europæiske Samfund i Retsudvikling og Dannelse, og saaledes give nyt Haab om, at Grundlovens Duffe og Bud maatte komme til Opfyldelse i fuldstændigt Omfang. — Jeg skal ikke døle ved § 32, der indeholder Bestemmelser, der ganske vist ere fremmede for vor nuværende Proceslovgivning og den deri gjennemførte Forhandlingsmåde, nemlig Bevis-Interlocutoriet; jeg antager, at saaledes som det er lykkedes at ordne Forholdet ved de nærmere Regler i § 32, vil det ikke medføre Skade. Frygt kunde der vel nemlig være for, at Appel af Interlocutoriet kunde medføre Forhaling af Hovedsagen, men — hvis jeg ikke feer fejl — har man stræbt at forebygge Saadant.

Langt vigtigere ere derimod Reglerne i §§ 44 og 57. Disse have, som Landstinget vil vide, antaget et ganske nyt System for Beviset. De have fastsat, at S. og Handelsrettens Dommere ikke i deres Overveelse af Sagerne og Bedømmelsen af, hvorvidt Bevis maatte være tilstede for et omtvistet Factum, skulde være bundne ved de nu gjældende Regler for Bevis, men dømme efter et frit Skøn, og dette skal ikke blot gjælde for første Instants for S. og Handelsretten selv, men efter § 57 ogsaa for Højesteret, naar Sagerne dertil maatte være paaankede. Jeg maa tilstaae, at det forekommer mig, at § 44 med sin overordentlig vigtige Regel staaer som et overraskende og fremmed Element i denne Lov, ikke i den Forstand, at frit Skøn over alle Bevismidlerne eller Dommernes Berettigelse til at bane deres Overbevisning, ubundet af bestemte Lovregler, skulde være

fremmed for en Procedure, der gjennemfører Mundtlighed og Offentlighed. — Tverrtimod men som et fremmed Element i denne Lov, fordi den ingenlunde indeholder de nærmere Forrifter, som overalt, hvor en fri Bevislære har gjort sig gjældende, stræbe at forebygge Usikkerheder og Misbrug, fordi den mangler de Forudsætninger, som hin Bevislære i ethvert fremmed Land, hvor den er kommen til Gjennembrud, hviler i, og saaledes ogsaa mangler de særlige Retsinstitutioner, under hvilke den fri Bevisbyrde virker og hvor den søger sine Garantier. Det forekommer mig saaledes — hvad jeg nærmere skal tillade mig, om endog kun i enkelte Anledninger, at begrundes — at saaledes som § 44 er nedskrevet, vil det være umuligt at gaae ind paa den ulovbundne Bevislære. Men staaer § 44 almindelig som et fremmed Element i og for sig, saa synes det mig rigtig nok, at §§ 44 og 57 i indbyrdes Jevnforhold endnu staae i en ganske anderledes friggende Modsetning. Jeg antager det for umuligt, at disse Bestemmelser kunne staae ved Siden af hinanden: at man i første Instants skal paadømme Sagerne efter et frit Skøn, efter hvad der umiddelbart har udviklet sig for Tribunalets Dine, og nu i højere Instans jo rigtig nok ogsaa skal dømme efter „frit Skøn“, men savne alt det, som giver det frie Skøn sin Berettigelse, hvor man skal nøies med de bøde Akter, der ganske vist paa en mærkbar Maade — jeg veed det af Erfaring — vaagne til Liv under Oplesningen, men som dog steds kun blive et svagt Billede af de levende Forhandlingerne.

Et frit Skøn og en fri Bevislære af den Bestaffenhed, som § 44 i Udkastet vil skabe, kendes intetsteds i Verden. Man maa dog vel have tænkt paa, i vor Retsforfatning ved Siden af Mundtlighed og Offentlighed at ville den frie Bevislære og dens Virksomhed saaledes som den kendes i fremmede Retsforfatninger, hvorfra vi have laant Mundtligheds og Offentlighedsprincipet selv. Men det kendes intetsteds saaledes som her, hverken i Frankrig, England eller Belgien. Belgiens Lovgivning kender jeg ikke særligt, men jeg tager vist ikke fejl, naar jeg antager, at den i sine Grundtræk